

Michal Malátný

„Taky jsem se zamiloval do Evy Olmerové aneb Jsem takovej analogovej“

Berlínská zeď stála, Češi a Slováci žili v jednom státě, televize měla dva programy, na Karla Gotta čekala hejna Slavíků, milenci žhavili dráty v telefonních budkách, na pomeranče se stály fronty, ve vlacích byla kuřácká kupé a s elektromobily, internetem, sociálními sítěmi nebo osobními počítači jsme nepočítali. Je málo věcí, které se za posledních 40 let nezměnily. Jednou z nich je to, že Michal Malátný píše songy.

TEXT A FOTO: TOMÁŠ ROREČEK

ZASTUPOVÁN OSA
OD 1998, V DATABÁZI
MÁ REGISTROVÁNO
158 HUDEBNÍCH DĚL

Sešli jsme se, abychom udělali rozhovor o tom, jak vznikají písničky. Ale první, co jsme začali dělat, bylo, že jsme se ponořili do textu, který máme aktuálně rozdělaný. Museli jsme se přinutit, abychom toho nechali, protože jsme tu dnes kvůli něčemu jinému. Z toho je jasné, že tě psaní, ten moment, kdy song vzniká, pořád vrcholně baví.

Psaní mě na věcech kolem hudby a kapely baví určitě nejvíc. Vymýšlení, hraní si se slovy, s melodiemi, ta radost z toho je stejná, jako když mi bylo sedmnáct nebo třicet. Možná by bylo dobrý hned

na začátku vysvětlit, že my dva jsme spolužáci z DAMU, kámoši a píšeme spolu texty už desítky let. Což nemám s každým, vlastně s nikým jiným. To není tak, že když se s někým potkám, rovnou s ním začnu dělat text nebo vezmu kytaru. Buď píšu sám, nebo něco děláme spolu.

Když člověk něco tvoří v sedmnácti, má spoustu jiných vjemů a ambicí, které mu připadají srovnatelně důležité. Po třiceti letech si

víc uvědomuje, že schopnost tvořit je úžasná životní kotva.

Souhlasím, taky jsem si uvědomil, že se změnila ta hodnota nebo její význam pro mě. Na střední škole, ještě za komárů, když jsme vymýšleli písničky, tak to byla čirá pubertální radost z rýmování a z toho, že se k tomu dá dělat randál na kytary a bubny.

V kolika letech jsi napsal první věci?

Začalo to tím, že jsme si začali s Hrochem (Pavel Grohman, kapelník, zakládající člen a bubeník Chinaski, r. 2008 zemřel při dopravní nehodě.) vymýšlet český texty na cizí písničky. Mluvíme o základní

předtím asi proběhla akustika.

Měl jsem doma španělku, tak od pátý třídy.

Bavilo tě to hned od začátku?

Moc mě to nebavilo. Chodil jsem jednou týdně hrát k jednomu pánovi country a bluegrass, regulérně i s těma prstýnkama. Vlastně že mě to nebavilo, to bych kecal, bavilo mě to! Naučil mě základní akordy a dodnes mám schovaný svůj první zpěvníček. První song, který jsem uměl zahrát, byl Nákladák, Petra Černocká. (zpívá) „Měl v ramenou / víc, než se zdá / a v očích místa / vzdálená.“ (smích) Ale to už jsme s Hrochem vymýšleli vlastní písničky.

Chodil jsi do lidušky, naučil ses noty, nebo jak jste si zaznamenávali první písničky?

Vůbec jsme nebyli schopný si je nějak zapsat. Do lidušky jsem nechodil, Hroch taky ne, byli jsme dva totální samouci, scházející se ve Veliši, v obýváku po Hrochově dědovi. Nápady na texty jsme si psali na papíry.

A hudbu jste si pamatovali.

Jo, to jsme si zpívali nebo jsem to hrál na kytaru. Noty jsem se dodneška naučil.

Nepotřebuješ to?

Nepotřebuju. Já jsem se o to i snažil, ale vlastně nemám, jak to využít. Jsem zvyklý mít všechno v hlavě nebo v kytaře. (smích)

To ale musíš nosit v hlavě neuvěřitelné množství melodií.

Budeme točit dvanáctou desku, vydali jsme asi 140 písniček, s doktorem Notičkou je to ještě o několik desítek víc. (Pořad Písničky doktora Notičky, určený dětem, se v ČT natáčel dva roky.) Ty nápady – prostě to nenosíš vždycky všechno s sebou.

Texty pořád píšeš „fyzicky“, takže máš neustále se zvětšující hromadu papírů v několika banánových krabicích.

Mě hrozně baví psát rukou na prázdné papír, nepíšu do počítače. Když už je to hotový, tak ano, pak to přepíšu. Ale

V kolika letech jsi s kytarou začal? V osmé třídě byla elektrická,

baví mě ty papíry, ta metoda, že popíšu za dva dny každé večer čtyři a čtyřky, třetí večer to vezmu a vydestiluju z těch á čtyrek to nejlepší na jednu další. A k ní ještě třeba napíšu novou jednu nebo dvě a pak to zase vydestiluju. A takhle ten text postupně vzniká. Takže ke každému je pěkně tlustej štos mezipapírů.

Když něco děláme spolu, je to přesně o tomhle. Navíc, jak máme oba smysl pro štábní kulturu a chceme mít ty výstupy hezké, tak je těch „čistopisů“ za večer klidně deset.

Mám tenhle způsob rád. Mě baví, že můžu škrtnat. Když děláš v kompu, tak to mažeš, ale na papíře to jenom přeškrtnáš a ten text tam prosvítá a třeba ho jednou ještě najdeš. Navíc na papíře se dobře a rychle dělají vsuvky nebo kreslí dlouhé šipky.

Mně vyhovuje, že v kompu můžu přesouvat.

Jenomže v tom kompu to není tak hezký, mě baví dotýkat se papíru, jsem takovej analogovej. (smích) Zapisuju si úplně

všechno, co mě napadne. Proč se stydět a říkat si „Ježíšmarjá, to je blbost!“, to vůbec, protože to můžu přečíst za dva dny nebo za půl roku, a najednou mě napadne rým nebo souvislost. Třeba teď jsme udělali novou písničku, ale ten text jsem napsal v roce devadesát. To jsme se ještě jmenovali Starý hadry, bylo to pořád ještě v tý Veliši, v bytě po Hrochově dědovi. Bylo léto, prázdniny, a Hroch vymaloval v kuchyni strop na zeleno. Tam jsme se sjížděli, hráli jsme, pařili, bylo to fantastický. A já jsem tenkrát napsal báseň Pod zelenou oblohou metylalkoholu, variaci na text od Jacquesa Préverta Pod modrou oblohou. Psal jsem prostě o tom, jak tam žijeme. (zpívá) „Pod oblohou srdcí otevřených / rýsuji se lidé, / sají šťávu stromu jménem hřích, / sají s bohorovným klidem.“ (smích) A k tomu teď náš basák Tomi Okres udělal hudbu – ačkoliv netušil, že to je třicet let starý text, tak udělal něco, co přesně vystihuje atmosféru tý tehdejší skupiny lidí. To nebyla jenom kapela, to byla parta, tam byli pořád s náma i různí kámoši. Kdo uměl hrát, hrál, a kdo neuměl, tak jenom zpíval.

Nebo třeba vařil polívku. Kousíček toho textu jsem teď dodělal, přišlo mi to kouzelný, ta časová smyčka. Strašně chci, aby na desce ta písnička byla. Uvidíme.

U textů je archivace nápadů jednoduchá, papíry se člověk může prohrabávat a s odstupem třeba něco dostane do jiného kontextu a cosi z toho nakonec vznikne. Ale jak je to s hudbou, když ta není „fyzická“? Nahráváš si databanku nápadů do kompu a pečlivě to zálohuješ někde na cloudu?

Takový pokusy byly, naštěstí dnes máme mobilní telefony, tam mám záznamů hudebních nápadů asi 400.

Jsi schopný se v nich orientovat stejně jako v papírech?

Jednou za čas si je všechny pustím a dělám si poznámky, občas tam najdu nápad, kterej jsem zapomněl a přijde mi s odstupem dobře.

Když děláš texty i hudbu, je to jiné, než když je někdo jen skladatel nebo jen textař. Jak se v tobě

ty dvě složky vyrovnávaly?

Asi před deseti lety mi z OSA přišel mail, že se musím rozhodnout, jestli jsem textař, nebo skladatel. Do té doby jsem tam byl zaregistrovaný jako oboje.

Vím, že dnes jsi člen OSA coby textař. Jak ses rozhodoval, s čím se víc identifikuješ, když to bylo už v době, kdy jsi toho měl za sebou hodně jako textař i jako skladatel?

Došlo mi, že jsem asi víc textař, protože texty píšu vlastně pořád. Když se ráno probudím, tak celý den myslím na nějaký texty, kdežto na nástroj hraju mnohem míň. To bylo daný odjakživa, že jsem měl vztah k textům. Když jsem šel do první třídy, tak hned první den se paní učitelka zeptala – a děti, kdo z vás má rád básničky? Přihlásil jsem se já a jedna holčička. Takže následující roky jsme to byli my dva, kdo chodil na všechny ty recitační záležitosti – schůze, vítání občánků, konference SSM, Puškinův památník, Wolkerův Prostějov, všechno. Proč jsem se v té první třídě přihlásil? Mě básničky bavily jaksi odjakživa. Když byla v Mateřídoušce nějaká, tak jsem se ji s chutí naučil.

Mám plno knížek poezie pro děti, ale syna to nikdy moc nechytlo. Možná, že tyhle knížky, které se tváří, že jsou pro děti, jsou spíš pro rodiče.

My jsme vyrůstali v úplně jiným vesmíru, kde lákadel a možností bylo stokrát míň. A my dva jsme se prostě našli v tomhle. Ve slovech, v knihách, v poezii. Já věřím tomu, že každá lidská bytost, která jenom trochu přemejšlí o životě a zajímá ji něco víc než jídlo a spánek, si nakonec najde to svoje. Jak napsal Topol, každé si hledá své...

... kam sebe vrazit. A nemusí to být zrovna poezie.

Nemusí, jde o to, najít si, co ti v životě dělá radost.

Co jsi četl v pubertě a co na DAMU? A co měli vaši v knihovně?

Poezii tam měli taky, to jo. A mě to lákalo. Četl jsem třeba takovej sborník, jmenoval se A co básník?. To mě

hrozně bavilo, ačkoliv jsem tomu vůbec nerozuměl. A potom v osmý třídě jsem začal hrát divadlo a potkal jsem se s lidma, který byli o čtyři roky starší, a oni ne že mi jen řekli, co číst, ale ty knížky mi přímo půjčovali. Takže jsem přečetl všechny prokletý básníky, taky Préverta, Apollinaira... Éluardovi jsem třeba vůbec nerozuměl. Mám moc rád Robinsona Jefferse, toho jsem recitoval u přijímaček na DAMU.

Zatím jsi jmenoval samé cizí autory, takže jsi vlastně začínal s překlady?

Jo, ale zároveň v roce 1984 dostal Seifert Nobelovu cenu. A pásmo z jeho poezie, to bylo jedno z prvních představení v Jičíně na zámku, kdy jsem vystupoval s divadlem posléze pojmenovaným Baret S a chápal jsem ty jeho verše a strašně se mi líbily. Nebo – chápal jsem je v rámci svých patnácti let. A byl jsem romantický, naivní, byl jsem jako houba, chtěl

jsem nasávat všechno kolem, a ty lidi z divadla mi to dopřávali plnejma douškama. Dodneška je mám všechny rád a jsme kamarádi. Díky nim jsem objevil poezii, divadlo, hudbu i Bukowského.

Napřed jeho povídky, nebo poezii?

Poprvé jsem ho čet' ještě za komárů ve sborníku americký poezie Dítě na skleníku. A potom, když už jsem byl na DAMU, vzal jsem si tehle výbor a recitoval to ve škole. Když jsem to ukazoval svému profesorovi zpěvu Jiřímu Šlupkovi Svěrákovi, tak on říká: „Ty vole, Michale, teďka zrovna vyšla jeho knížka Všechny řitě světa i ta má.“ Takže to byla první próza, co jsem od něj přečet'. Byl jsem z toho nadšený a okamžitě jsem to dal Hrochovi, který na to konto řek': „Pojďme se jmenovat podle jedny z těch jeho postav, Chinaski.“ Ale když dneska sáhnu po nějaký Bukowskýho knížce, tak je to poezie. Nejlepší je Love Is a Dog from Hell. Hele, ve svý maturitní práci z českýho jazyka, v tom slohu, jsem nepřímo napsal, že jo, že chci bejt básník. A náš poslední singl se jmenuje Chtěl bych napsat báseň. Takže takhle to asi mám s poezií.

Pojďme probrat pro tebe zásadní české básníky.

Kupuju všechno, co vydá Ivan Wernisch. Nezvala mám rád. A Orten, ten určitě.

Co Halas?

To úplně ne. Ale já nechci jen tak říct ne!

Kainar?

To ano, Kainar. Jak jsem na něj moh' zapomenout?

Skácel?

Ano, velice. Jo, a Václav Hrabě, toho mám rád od puberty, jak umřel mladej, tak jsem se s ním v tom věku identifikoval. A dál – podle mě byl famózní básník Karel Kryl. A nemůžu vynechat Gellnera, kterej mě okouzli na střední škole úplně strašně. A Mácha. A rozhodně Jiří Suchý. To je pro mě největší žijící básník.

Poezii jsme probrali. Pojď se vrátit k tomu, jak vznikají songy, jestli jsou to textové nápady,**na které vznikají ty hudební, nebo je to naopak. Nebo jestli je to padesát na padesát.**

Častěji se mi stane, že si zaznamenám, na papír nebo do telefonu, textovej nápad a ten potom dám klukům anebo z toho sám zkusím něco udělat. K čistě hudebním nápadům je to v poměru tak 2 : 1. Většinou mám dobrej rým nebo hlášku, a to si nosím v hlavě někdy i roky. A nemusí být nutně můj vlastní – třeba tvůj rým „Už navždy spolu zůstanem / jak propan s butanem“ se mi dlouho líbil. Ale trvalo nám roky, než vznikl celý song. Když je nápad dobrej, tak si ho táhneš v hlavě klidně i léta.

Jsou Chinaski úspěšní spíš díky hudbě, nebo díky textům? Vím, že to nejde oddělit. Ale lidi si většinou ráno ve sprše nepískají melodie, zpívají si texty. Co dělá dlouhodobý život kapel? Jasně, je to taky**otázka interpretace, pódiových schopností a všeho dalšího.**

Nejde to oddělit. Každý zpěvák je jinej, každá kapela má svoji alchymii, svůj vnitřní systém nebo rytmus, něco, co je jedinečný. A podle toho pak zněj' a vypadaj' jejich písničky. Myslím, že úspěch naší kapely je z většiny založen na textech, že si to lidi můžou zazpívat. Jsou to třeba i jednoduchý texty, ale vždycky mají nějakou hlavu a patu. Velká část úspěchu ale spočívá taky v tom, jakou jsou doprovázený hudbou, zvláště Frantovou. (František Táborský, kytarista a autor hudby řady hitů skupiny Chinaski) Ty věci fungují proto, že jsou ve spojení. Když jsem se pokusil napsat text pro někoho jinýho, tak to většinou nefungovalo. Když já s Frantou hraje na kytary a zpíváme, tak to spojení nějak funguje. Stejný to bylo s Hrochem, taky to do sebe zapadalo. A teď mám pocit, že jsou to i ti kluci ve stávající kapele.

Nicméně ano, myslím si, že je to trošku víc na textech, ale jenom o malinko.

Ideální příklad je tvoje Vrchlábí, protože ten refrén „Pořád jsem to já, / pořád jsme to my, / pár přátel na cestách / od jara do zimy, / přes všechny čas, / všechny ty dny, / přes všechno trápení / pořád jsme to my“, to je přesně ono. Když občas fotím vaše koncerty, stojím u stage a vidím do lidí, tak pozoruju, které věci si zpívají. Oni jdou s celým koncertem, ale jenom u něčeho se jim začnou pohupovat rty. A tohle je ten případ, kdy otevírají pusy a zpívají skoro všichni – protože to je život každého. Každý má kamarády, se kterými jezdil na hory, prožil nekonečné hodiny v autě, zažil průsery i štěstí. Hudbu napsal Karel Heřman.

Vím. Ale mluvím o tom textu. Myslím, při vši účtě k hudbě, že tenhle song je úspěšný hlavně díky textu.

No jo, Tomáši, ale kdyby se ty slova nepotkaly s tou Karlovou hudbou, udělal jsem k tomu melodii třeba já a vznikla by třeba tvrdá a rychlá písnička o tom, jak jedeme smykem s těma holkama fiátkem na letních gumách, tak by z toho možná hit nebyl. Byla by to zajímavá píseň v naší diskografii, ale ne hit, kterej zasáhl tolik lidí.

Který svůj text máš nejradší?

Na prvním místě bych řek' právě Vrchlábí. To jsem fakt napsal v autě, když mě vezly po koncertě holky, který jsem si stopnul. Poskládal jsem si to v hlavě na zadním sedadle, a když mě vysadily v Jičíně na náměstí, říkal jsem si – jo, základ mám, a ještě to dopíšu. Ale už jsem k tomu nakonec nepřidal ani slovo.

Pamatuju si dobře, že to měl být text pro Lenku Filipovou?

Jí se líbily naše texty, tak mě poprosila, abych něco zkusil. Ale když jsem jí to pak dal, tak se jí to nezdálo, takže to skončilo v šuplíku. A pak, když jsme dělali Autopohádky, si říkám – sakra, ten text se odehrává v autě, to by se dalo použít. Tak k tomu Karel napsal hudbu a byl plán, že to na Autopohádky nazpívá Lucie Bílá. Dal

jsem jí to na cédéčku, ale ani nevím, jestli to tenkrát vůbec slyšela, ona to nějak ztratila nebo co, takže to zase nedopadlo. Pak jsem si asi dva roky říkal – vždyť to je pěkná písnička, tak já ji zazpívám sám. A protože to bylo psané pro ženskou, nechal jsem tam ten ženskej rod.

A kromě Vrchlábí?

Ještě jeden text mám hodně rád. Ta písnička se jmenuje Bazén. „Plavecký bazén / v odpoledních hodinách, / ležet a nevnímat, / jak čas houpe tě ve vlnách.“ (zpívá) Dali jsme to jako tajný bonus na jednu desku, ale začne to hrát až po sedmi minutách ticha, takže to málokdo slyšel. (smích) A pak musím říct, že mám rád text na Každý ráno. To je ten vzácněj případ, kdy Franta Táborský přišel nejen s hudbou, ale i s textem první sloky. Tak jsem to s chutí dopsal a myslím, že tu písničku budeme hrát, dokud bude kapela existovat.

Když jsme si teď v pauze dělali večeri, bavili jsme se o tom, co všechno může spustit tvůrčí proces.

Jo, bavili jsme se o šílený příhodě, kdy jsem neodletěl s rodinou na dovolenou, protože jsem měl propadlý pas. Přijel jsem nešťastnej z letiště a byl doma sám, bylo mi strašně smutno a napsal jsem text, kterej posléze Franta Táborský zhudebnil. Bude na nový desce.

Jak moc ten text odráží příhodu, díky níž vznikl? Co byl textový podnět, který tu písničku spustil?

„Měl bych si boty zout.“ – Seděl jsem na jednou sám doma v kuchyni, ačkoliv jsem měl bejt v letadle s rodinou. Dva měsíce plánované výlet se zhroutil u přepážky půl hodiny před odletem. Už se nedalo nic dělat, jenom si zout boty a dát nohy na židli. A přesně v tomhle pocitu jsem napsal ten první řádek.

Jsou dva typy písniček – jednu vznikají od prvního řádku sloky a druhé se odvinou od refrénu. Jak většinou začínáš ty?

Vůbec to neřeším. Naopak, když mám popsaný ty á čtyrky, tak často to, co si myslím, že bude sloka, schválně zkuším zpívat do melodie refrénu. Kombinovat a vymýšlet různé varianty a „průlezy“.

Začínám od kterýhokoliv momentu, kterej mě nějak inspiruje. Mám před sebou celou dlouhou píseň a vím, že je tam jedno místo, kde by se mi líbilo zpívat třeba „tupě zírám do koruny stromu“ – a nějakým způsobem mi to jde k melodii a sedí do rytmu a zpěvu. A to je moment, od kterýho se odpíchnu, je jedno, jestli je to sloka nebo refrén.

Já začínám při psaní na hotovou hudbu skoro vždycky od první sloky, potřebuju mít pocit, že začínám z místa, odkud to posluchač bude vnímat.

Ale stejně jde hlavně o témata, když máš téma, máš vyhráno.

Pak už je to práce.

Můžeš tomu říkat práce, ale když už máš téma, je to strašně příjemná práce. Já si to pak vysloveně užívám.

Už víš, kudy jdeš.

Přesně, už víš, kudy to vede, a můžeš se s tím úplně mazlit – ale musíš mít to téma. Je těžký ho najít, když už toho člověk napsal hodně.

Téma je základ, ale klíčový je slogan. Protože témata jsou dost obecná věc. Téma samo o sobě, bez základního textového nápadu, který to odemkne, je většinou málo.

Jo, někdy – vlastně asi fakt většinou – najdu téma na základě dobrého sloganu nebo nějakýho slovního fóru, kterej hodí najednou nějakej další význam, co by tam nikdo na první dobrou nečekal.

Používáš on-line rýmovníky? Když se nějaké použitelné objevily, dost tě to ze začátku štvalo.

Býval jsem proti. Je fakt, že mi to vadilo, protože jsem měl pocit, že to přece

dokážeme sami, že to je to cenný, že to vymyslíš. Ale pak jsem pochopil, že to má něco do sebe a může to ten proces zrychlit. Takže ano, používám je, ale za poslední rok jsem tam byl třeba čtyřikrát? Rým nedělá písničku.

Každý si může otevřít rýmovník, ale stejně dobrou písničku nenapíše.

Protože to není v rýmech, ale ve smyslu za nima.

Co jednou uděláš s těmi banánovými krabicemi plnými kousků textů? Pořád věříš, že to jednou dokážeš nějak systematizovat a roztřídit?

Skladuju to samozřejmě s pocitem, že v tom jednou zavedu pořádek, ale asi je to zbytečný, jsou to jen poznámky, časem půjdou do sběru. Něco asi nechám dětem, třeba se jim to bude líbit. Možná si jednou rády přečtou, jak co vznikalo

a co všechno spadlo pod stůl. A třeba taky ne.

Co dnes posloucháš?

Během lockdownu jsem oprášil gramofon a dotáhl zpátky do Prahy všechny vinylové desky, co už jsem odvez' na chalupu, že už je nikdy nebudu poslouchat. A pořídil jsem si všechny svoje oblíbený kapely a desky, co jsem do té doby na vinylu neměl. Takže co doma poslouchám? Hrozně rád Stinga, jeho první dvě desky The Dream of the Blue Turtles a Nothing Like the Sun, pak mám rád takový melancholický kapely, kde zpívají' ženský, takže Portishead, Goldfrapp, Zero 7, to poslouchám hodně. Dost u nás doma frčí Black Keys a Jack White, Moloko a Groove Armada. Rap mám taky rád, ale asi jsem už staromilec, pouštím si klasiku, Fugees, Cypress Hill... Jo, pořídil jsem si Beastie Boys na vinylu, z toho jsem úplně nadšenej. Taky jsem se zamiloval do Evy Olmerové, mám všechny její desky.

Co současné české věci, snažíš se to sledovat?

Snažím, někdy to i doposlechnu, ale často ne. Naposledy jsem četl na Headlineru o deseti zajímavých věcech, který se zrodily za minulý rok a stojí za to. Tak jsem si to všechno opsals, a když jsme jeli s rodinou v autě, poprosil jsem dceru, ona to vždycky našla, a poslechli jsme si to. A fakt mě to zklamalo. Z těch deseti byly jenom dvě písničky česky, ale byly česky tak, že jsem jim nerozuměl ani slovo. Huhňali, jako že rapujou a že na to serou, ale já jsem nerozuměl, o čem to je. A těch osum bylo anglicky, vždycky to bylo něčemu podobný, a nikdy to nebylo tak dobrý jako to, čemu to bylo podobný. Co mě v poslední době fakt rozsekalo, je sólovka Romana Holého Strážce klidu Vol. 1, ta deska se mi strašně líbí. Hudebně, ale ještě víc textově.

Úplným závěrem – jaký máš vztah k OSA?

Vztah k OSA mám veskrze kladný, ale trvalo mi pár let, než jsem pochopil, jak hodně může být pro naši práci důležitý a přínosný. ☒